

послуг із психосоціальної підтримки через фаховий супровід (соціальні педагоги, психологи, соціальні працівники), забезпечення та переобладнання робочих місць відповідно до потреб (для незрячих осіб – написи шрифтом Брайля, для осіб у кріслах мобільних – безбар’єрний простір тощо), створення ергономічного робочого середовища як для загальної адаптації, так і для соціальної інтеграції кожного із працівників [1]. При такому підході соціальне підприємництво постає ефективним інструментом подолання стигматизації осіб з ООП.

Попри безумовно значний потенціал соціального підприємництва для професійної самореалізації осіб з ООП, спостерігається чимало труднощів та бар’єрів на шляху його впровадження та популяризації. Зокрема, не завжди ефективним і достатнім є законодавче регулювання статусу соціального підприємства в Україні, особи з ООП часто мають труднощі з доступом до стартового капіталу у формі кредитування чи грантів, спостерігаються прогалини в процесі психолого-педагогічного супроводу індивіда на етапі запуску стартапів.

Список використаних джерел

1. Бочарнікова А. Simple SE. Про соціальне підприємництво – просто! 2020. 72 с.
2. Химич І., Тимошик Н. Соціальне підприємництво як інноваційний вид діяльності. *Нарощування фінансово-економічного потенціалу суб’єктів економічних відносин як основа поступального розвитку територіально-господарських систем: монографія*. Т. : ФОП Паляниця В.А., 2021. С. 193–208.
3. Bacigalupo M., Kampylis P., Punie Y., Van den Brande G. EntreComp: The Entrepreneurship Competence Framework. Luxembourg: Publication Office of the European Union, 2016.

Андрій Запiтецький

здобувач третього освітньо-наукового рівня вищої освіти

Український державний університет

імені Михайла Драгоманова

м. Київ

ІНТЕРДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД ДО СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПОСТРАЖДАЛИХ ВІД ВІЙНИ В УМОВАХ РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ЦЕНТРУ

Автором охарактеризовано інтердисциплінарний підхід щодо соціальної реабілітації осіб з інвалідністю внаслідок війни.

Охарактеризовано роль міждисциплінарної взаємодії фахівців у соціальній реабілітації та забезпеченні комплексної підтримки даної категорії отримувачів послуг. Визначено напрями соціальної реабілітації та їх складові. Наголошено на важливості командної роботи при формуванні індивідуальної програми реабілітаційної роботи та важливості координації діяльності фахівців. Окреслено про необхідність розвитку системи соціальної підтримки постраждалих від війни через використання інтердисциплінарних практик.

Ключові слова: соціальна реабілітація, інтердисциплінарний підхід, постраждалі від війни, реабілітаційний центр, міждисциплінарна команда, соціальна робота, соціально-психологічна підтримка.

Зростання кількості осіб, які потребують комплексної допомоги в Україні зростає в ході повномасштабної війни. Такими категоріями сьогодні є ветерани, військовослужбовці, внутрішньо переміщені особи, цивільні, сім'ї, що зазнали різних видів втрат. Тому особливої актуальності набуває питання організації системи реабілітаційної роботи, а особливо тих отримувачів послуг, які постраждали від війни.

Реабілітаційна робота з особами з інвалідністю внаслідок війни є багатовимірним та складним процесом, що передбачає комплексне відновлення та функціонування людини, адаптацію її до нових умов життєдіяльності та залучення до активної участі в суспільному житті. Рішення подібних завдань неможливе виключно в межах однієї професійної сфери, тому дедалі більшої ваги набуває інтердисциплінарний підхід, який передбачає співпрацю спеціалістів різних галузей.

Реабілітаційні центри відіграють ключову роль у наданні всебічної допомоги особам з інвалідністю внаслідок війни. У таких закладах сформовано та наявні команди професіоналів, до яких входять соціальні працівники, медики, психологи, реабілітологи, юристи та інші спеціалісти. Однак реалізація ефективної міждисциплінарної співпраці в процесі соціальної реабілітації залишається важливою темою для подальшого наукового аналізу та вдосконалення механізмів її практичного впровадження [4, с. 22].

У соціальній реабілітації інтердисциплінарний підхід передбачає інтеграцію практик, знань та методик роботи різних сфер для комплексного вирішення проблем даної категорії. Це дає можливість врахувати наслідки впливу війни на особистість та забезпечити її всебічну підтримку.

Зазвичай у структурі реабілітаційного центру працює інтердисциплінарна команда до якої можуть входити ряд фахівців (лікар, соціальний працівник, психолог, фізичний терапевт, психотерапевт, юрист та інші фахівці). Кожен з таких фахівців виконує свої професійні функції, але разом з тим їхня діяльність спрямована на те щоб досягнути спільної мети, яка полягає у відновленні соціального функціонування та інтеграції особистості в суспільство.

Ключовим етапом інтердисциплінарного підходу є комплексна оцінка потреб отримувача послуг. Даний етап характеризується тим, що фахівці різних галузей проводять аналіз фізичного, психічного та соціального стану і визначають життєві обставини в яких перебуває особа з інвалідністю. Зібрана інформація дозволяє створити персоналізований план реабілітації, що охоплює різні види підтримки.

У складі міждисциплінарної команди соціальний працівник виконує важливі координаційні та посередницькі завдання. Він проводить оцінку соціальних потреб отримувача послуг, організовує соціальний супровід, підтримує відновлення соціальних зв'язків, надає допомогу у вирішенні побутових та соціальних питань, сприяє працевлаштуванню та доступу до соціальних послуг [3].

Міждисциплінарна взаємодія та її ефективність певною мірою залежить від налагодженої комунікації серед фахівців, які є членами мультидисциплінарної команди. Регулярні міжпрофесійні зустрічі, аналіз випадків, колективне планування реабілітаційних заходів та спільна оцінка результатів роботи сприяють покращенню якості надання соціальних послуг та допомоги.

Важливим елементом інтердисциплінарного підходу є також активне залучення родини до реабілітаційного процесу. Підтримка з боку близьких сприяє ефективнішому відновленню стану особистості та полегшує її соціальну адаптацію.

Завдяки інтердисциплінарному підходу можна забезпечити комплексний та системний характер реабілітації, що є ключовою умовою надання якісної допомоги особам з інвалідністю внаслідок війни.

Соціальна реабілітація осіб з інвалідністю внаслідок війни, являє собою складний та багатогранний процес, що вимагає комплексності та тісної співпраці між фахівцями різних галузей. Інтердисциплінарний підхід забезпечує поєднання та інтеграцію медичної, психологічної, соціальної допомоги та підтримки і сприяє результативному відновленню стану отримувача послуг та його соціальної активності.

Діяльність інтердисциплінарної команди у реабілітаційних центрах дозволяє проводити всебічну оцінку отримувачів послуг, розробляти персоналізовані реабілітаційні програми та узгоджувати форми їх підтримки. Такий підхід сприяє підвищенню рівня соціальних послуг і створює сприятливі умови для ефективної соціальної адаптації осіб з інвалідністю внаслідок війни.

Подальші наукові дослідження зосереджуватимуться на аналізі ефективних моделей міжпрофесійної співпраці у реабілітаційних центрах, розробці інноваційних підходів до соціальної реабілітації та підвищенні рівня підготовки фахівців соціальної сфери для роботи у міждисциплінарних командах. Особлива увага буде приділена вивченню практичного досвіду роботи реабілітаційних центрів і впровадження сучасних методів підтримки осіб з інвалідністю внаслідок війни.

Список використаних джерел

1. Вплив соціальних та індивідуальних детермінант на українських військових під час війни / І. М. Д'яченко та ін. *Interpersona: міжнародний журнал про особисті стосунки*. 2024. Т. 18, № 1. С. 1-20. DOI: [10.5964/ijpr.11791](https://doi.org/10.5964/ijpr.11791).
2. Попович А. (2017). Соціальні бар'єри та соціальні реабілітації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету : Серія Педагогіка. Соціальна робота*. Ужгород. Говерла. 2017. Вип.1 (40). С.227-229.
3. Шапошнікова І. (2024). Соціальна реабілітація в умовах війни: світовий досвід та проблеми України. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія економіка та управління*. №12. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2024-12-07-02>
4. Oksana Mikheieva, Andrii Zapitetskyi and Nataliia Myroshnichenko (2025). Digital Engagement Patterns of Persons with War-Related Disabilities in Ukraine: A Mixed-Methods Study of Rehabilitation Tool Use. *Journal of Pioneering Medical Sciences*. Volume 14, Issue 12, Pages 20-32.

Тетяна Ключкович

доцент, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Крістіна Дранчак

здобувачка ОС «Бакалавр»
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»